

A VIP egyház

Lekció: Efézus 4,1–24

Textus: Efézus 5,15–21

Arra gondoltam, milyen lenne, ha Pál apostolnak a maga korában meglehetősen közelinek tűnő, de mára már nagyon távolivá vált „bibliai” metaforáit elkezdnék lefordítani a saját korunk nyelvére? Milyen lenne, ha az igehirdető lelkipásztorra nemcsak az ódon „bölcs építőmester”-ként hivatkoznánk, hanem mint építésmérnökre, aki szakmája iránti nagy érdeklődéssel egy építőtelepen végzi a munkáját? Mi lenne, ha az egyház, a Krisztus teste, azt mondaná az ő Krisztusáról, hogy „jó fej”? S milyen lenne, ha a vasárnapi gyülekezeti alkalomra úgy gondolnánk, mint testépítésre (body building)? Ha az igével való élés lenne számunkra a tudatos táplálkozás, hogy mindig a legjobb formában legyünk, s a legjobb formánkat meg is őrizzük? Ha az adakozásunkra úgy gondolnánk, mint mennyei ingatlanbefektetésre? Milyen lenne, ha az imalehetőségekre úgy tekintenénk, mint egy-egy megbeszélés, szakmai tanácskozás az ország vezetőjével? Milyen lenne, ha az egyházra, a meghívottak közösségére elkezdnék úgy tekinteni, mint egy exkluzív klubra, ahová csupán kiváltságos, VIP tagok tartozhatnak? Milyen lenne? Vajon akkor is szükség lenne a padokon elhelyezett modern QR kódos cetlikre, hogy a klubtagok összejövetelein ellenőrizni kelljen a jelenlétet?

Márpedig azt hiszem, hogy Pál és apostoltársai számára az egyház, az a gyakran néhány emberből álló kis csoport, pontosan egy ilyen exkluzív klub volt, amelyről teljes meggyőződéssel vallották és vállalták, hogy odatartozni kiváltság. És még nagyobb kiváltság úgy tartozni oda, mint akinek ebben a klubban még extra szerepe, megbízatása is van.

Az Ef 4,1-ben úgy beszél erről a közösségről, mint a meghívottak (*ekkáleó*) csoportja, s az egyház, az *ekklésziá* név is éppen ezt jelenti: azoknak a kiváltságosoknak a közössége, akik exkluzív meghívót, belépőt kaptak. És amikor azt mondja, hogy a tagoknak úgy kell járni, amint meghívásukhoz illik, akkor azt sejteti, hogy ennek a közösségnek van egy saját eljárásrendje, egy etikai kódexe, egy belső szabályzata, amire tartják magukat mindazok, akik ennek a közösségnek részesei. De ez a belső elköteleződés nem minden. Mikor arról ír, hogy vetkőzzék le az óembert és öltözzék fel az újat (4,22-24), azt sejteti, hogy van itt egy dresszkód is ám, egyfajta látható, külső viselet, amelyet a tagok szintúgy bevállalnak. Sőt, amikor azt mondja, hogy itt „tovább lehet és kell jutni Krisztus megismerésében, az érett férfiúság irányába” (4,13), vagy „növekedni kell” (4,15) mindazoknak, akik ide bekerülnek, nem egyébről beszél, mint arról, hogy ebben a kiváltságos klubban mindenkinek megvan az az esélye, mi több

megvan az elvárás is arra vonatkozóan, hogy rendszeres időközönként előbbre lépjen, hogy előléptessék őt.

Az a néhány vers, amelyet textusként felolvastam főként ez utóbbihoz kapcsolódik. Mit jelent, hogyan valósul meg ez a növekedés a tagok életében? Hogyan lehet felismerni azt? Mindenekelőtt feltűnő, hogy a közösségi kódex intései, amelyeket a 4,25kk versek imperativusai felsorolnak, mind a negatívok, mind a pozitívok, szinte kivétel nélkül *többes szám* második személyben (és nem egyes számban) jelennek meg. Figyeljétek csak: szóljatok igazságot, ne vétkezzetek, ne adjatok helyet az ördögnek, semmi ocsmány beszéd ne jöjjön ki szátokból, ne szomorítsátok meg Isten szent Lelkét, legyetek egymáshoz jóságosak, semmi tisztátalanság ne legyen közöttetek, (...) Figyelitek? Elfelejtettem mondani, de ennek a közösségnek ez egy alapvető szabálya, hogy itt az imperativusok mindig többesszámúak. Ez nem egy MLM rendszer, ahol az egyik tag csak úgy léphet előre, ha sikerül legalább egy-két magának alárendelt szolgát beszervezni, aki majd ezután gyűjti neki a pontokat. De nem is az a rendszer, ahol mindenki *magának* gyűjti a pontokat az előléptetéshez. Ebben az exkluzív klubban *csak együtt* lehet előbbre jutni, és – ha egymásra nem vigyázunk – elbukni is együtt fogunk. Itt mindig együtt gyűjtünk vagy veszítünk pontot. Nem véletlen, hogy a biblia metaforikus nyelvén az egyház nem egyszerűen tagok összessége, hanem az egyház egy test, s ez a maga egységében, nem darabjaiban fejezi ki annak lényegét. Nincs külön kéz, meg külön láb. Egyetlen másik metafora szerepel csupán kiemelten, egyedül, ez pedig a fej, a Krisztus.

Mit jelent tehát növekedni, együtt növekedni? Hogyan beszél erről Pál apostol a textusként felolvasott igében? Bizonyára felfigyeltetek arra, hogy az apostol itt három tagadó mondatot és ezzel szemben három megerősítő alternatívát kínál: *ne* mint ostobák, *hanem* mint bölcsék (15. v.), *ne* legyetek bolondok, *hanem* értsétek meg (17. v.), *ne* bortól ittasodjatok meg, *hanem* teljetez meg lélekkel (18. v.). Emellett a görög szöveg szerint mindegyik „ne” szócskánál egy fosztóképzős névszóval találkozunk: *ne* mint bölcs-telenek (*ászofosz*), *ne* mint értelem-telenek (vagy szív nélküliek, *áfrón*), a részegség, amelyben léhaság (eredetileg szabadulás-talanság, *ászótía*) van. A szavak némelyike éppoly görögtelen, mint amilyen magyartalan. Ez a fosztóképző azt jelenti, hogy ez nem a normális állapot. Mintha azt mondaná, hogy az ilyen ember, akiről az apostol beszél, valamitől meg van fosztva, egy hiányállapotban él. S hogy a melléknévi igenév ne tűnjön elvont jellemábrázolásnak, mindhárom imperativusnál a pozitív parancs valamilyen konkrét cselekményben nyilvánul meg. Ezeket vesszük most röviden sorra.

A sor egy felszólítással kezdődik, amelyet mindhárom gondolat bevezetőjének tekintek: „Nézzétek meg azért tüzetesen, hogyan jártok-keltek...”, majd következik a három konkrétum. Ez a bevezető számomra a növekedés útján járó egyház alapszem-pontját tükrözi. Ha tömören szeretném megfogalmazni, azt mondanám, hogy a

növekedés előfeltétele ez a „vizsgáljátok meg tüzetesen, hogy hogyan...” Másszóval a *reflektív öntudat*. Azok, akiknek gyakorlati teológiából szolgálati reflexiót kellett írni már megtanulták, hogy a szakmai fejlődéshez hozzátartozik az az alapállás, hogy az általam elvégzett munkára (ön)kritikusan tudok reflektálni. A szakmai szempontból fejlett közösségek egyik alapjellemzője, hogy náluk egy projekt nem abból áll, hogy megtervezzük a teendőket és végrehajtjuk azokat, hanem azzal zárul, hogy az elvégzett munkát a magunk számára kiértékeljük. S nemcsak azért, mert jön az ARACIS. A reflektív hozzáállás a növekedés, a szakmai elmélyülés elengedhetetlen alapfeltétele. Ha nem akarok egy gyermeteg személy maradni, aki képtelen túllépni a saját szükségsein. Hacsak nem akarok egy gyermeteg személy maradni, aki képtelen túllépni a saját szükségsein. Ha nem akarok az a narcisztikus figura maradni, akinek mindig igazra kell, hogy legyen. Vagy egy a macsó egyház, akit képtelen túllépni saját szakmai kéjtelgésén.

A bibliai történetek között sok olyannal találkozunk, ahol hitben éretlen emberek esetleges módon, impulzívan reagálnak le élethelyzeteket. „Átkozd meg az Istent, és halj meg.” – mondja az egyik. „Ha a jót elvettük, hát a rosszat ne fogadjuk el?” – mondja a másik. „Miért engedted meg?” – mondja az egyik. „Legyen a te akaratod szerint.” – mondja a másik. A járás-keelés hozzátartozik az életünkhöz, a hitélethez is, amit a Biblia gyakran utazásként ábrázol. De nagyszerű dolog lenne, ha nemcsak esetenkénti érzelmi reakciók lángolnának fel, ha nemcsak alkalmi benyomások, élmények jellemeznének minket, hanem ezek valamilyen módon egy életszemléletté formálódna, ha az alkalmi impulzusokból összeállna egy szép zsoltár. Hogyan járok-kelek? Benne van ebben az út gondolata, amely a növekedéshez hasonlóan egy folyamatról szól. Van-e lelki útinaplód? Milyen lenne, ha elkezdnél írni egyet?

1. Ne mint bölcs-telenek, hanem mint bölcsek, megváltván az alkalmat, mert a napok gonoszok (15–16. v.).

Mi az, ami a bölcs, hitben növekvő egyházat jellemzi? Ezt a verset többféleképpen is fordítják: „áron is megvegyétek az alkalmatosságot, mert a napok gonoszok” – mondja a Rev Károli. „Mert gonosz napokat élünk” – így a Káldi Neo Vulgáta. Idő-menedzsment? 2019. februárja óta minden munka jellegű tevékenységemet vezetem egy Clockify nevű applikáción. Profi kis program. Ha rákérdeztek, percre pontosan meg tudom mondani, hogy 2019 óta mivel mennyi időt töltöttem el. Amikor ezen a kimutatáson keresztül vissza-visszanézek egy-egy elvégzett tevékenységre, azt mondhatom, hogy az idő-tudatosság szempontjából sokat segített. Jobban fel tudom mérni, hogy egy-egy készülő tervre mennyi időre lesz majd szükségem. De egy dologban a technika mégsem elegendő. A Clockify nem segít az alkalomtudatosságban. Nem segít abban, hogy felismerjem, hogy most mit kellene csinálnom. Márpedig ez az ige arról szól, hogy a bölcsesség azt jelenti, hogy valaki különbséget tud tenni a *káirosz*,

az alkalmas idő, a most kell megtenni és a(z eljövendő) *napok* között. Az „itt az idő” és a „van még idő” között. Nekem azt mondja ez a vers, hogy a hitben felnőtt bölcs ember az, aki felismeri és megragadja az alkalmat, a jelent, nem halogat, nem a hosszabbnak tűnő napokban, a jövőben bíz. A *carpe diem* egy sajátos, keresztyén életvitelre néző értelmezése ez. A keresztyén reménység a jövőre néz, de az etika, a keresztyén életvitel mindig a jelenre. Van, aki ezt a kettőt összetéveszti. Aki most szeretné, ami még várat magára, és halogatná, amit most kellene megtennie. Ugye ismeretek olyan korosztályt, amelynél ez a biológiai szükségszerűség, alaptermészet?

Növekedni kell, az idő-tudatlanságtól, sőt, az idő-tudatosságtól az alkalom-tudatosság irányába.

2. Ezért ne legyetek értelmetlenekké, hanem értsétek meg, hogy mi az Úr akarata (17. v.).

Az itt használt fosztóképzős szó azt jelenti: „értelmetlen”, pontosabban „értelem nélküli”. Egy olyan személyre utal, aki vagy nem gondolkodik, vagy képtelen erre. Az efézusiak korábbi életét úgy írja le, mint amikor hiábavaló elmélyük szerint éltek (4,17). Az apostol a növekedésben levő egyházat az Isten akaratának megértésére törekvő egyházként ismeri. Ez az, amit Anselmus így mondott: az értelmet, a megértést kereső hit (*fides quaerens intellectum*).

Ott vannak a Bibliában azok a történetek, amelyekben a hallás, a meghallás (s az ezzel együtt járó engedelmesség) gondolata kerül előtérbe. Pl. ott van a gyermek Sámuel próféta, aki egy adott ponton meghallja Isten hangját (1Sám 3). Ez az Isten meghallása hit-képzet inkább a gyermek, vagy a szolga képéhez kötődik a bibliai nyelvezetben. A gyermek az, aki hallja a szülői utasítást és engedelmeskedik. De milyen lenne, ha az Efézusi levél nyomán a hit növekedéséről úgy gondolkodnánk, mint az Isten akaratának, terveinek *megértésében* való növekedés? Hát nem erről van szó? Hogy a kezdetben utasításra elinduló gyermek, már nemcsak hallja, hanem érti is azt, amire kéri? Hogy Isten szavát, akaratát nemcsak hallod, hanem érted is. Hogy ez a terv a mi tervünké is válik. Amit gyermekként apámnál láttam, megértettem, s felnőttként én is úgy akarom csinálni. Ez a kinyilatkoztatás csodája, amely az emmausiaknál egy másodperc alatt játszódik le. Megnyíltak a belső szemeik, hogy értsék is, ne csak hallják, hogy mi miért történik.

Növekedni kell, a meghallott Istentől a megértett Isten irányába.

3. Ne legyetek borittasok, amelyben szabadsághiány van, hanem teljete meg lélekben (18–21.v).

Bor és lélek, mámor és lélek. A Biblia máshol is említi együtt a kettőt, a részegséget és a lélektől telítettséget. A híres pünkösdi ünnep alkalmával is így élcelődtek a lélektől megszállott keresztyénekkal: édes bortól részegedtek meg. Vannak még olyan történetek, amelyek szerint a lélek jelenlétét különös külső jelek is kísérik. Az Efézusi levélben az ellentét azt sugallja, hogy az apostol mindkettőre úgy tekint, mint tudatmódosító szerre. Csakhogy a következményeket tekintve egyáltalán nem mindegy, hogy mitől kerül valaki módosult tudatállapotba. Az egyikben léhaság van, a másik hálára és engedelmességre készítet. Növekedni azt jelenti, hogy a lélek egyre jobban birtokba veszi Krisztus egyházát, egyre jobban módosítja, formálja a korábbi tudatát. A léhaság helyét átveszi egy másfajta beszédmód és másfajta kölcsönös viszonyulásmód. Látjátok? Ebben a páholyban nemcsak dresszkód van, hanem másfajta nyelvezet is és másik viselkedéskultúra is.

Növekedni kell, a külső, lélekidegen tudatmódosító szerek és ideológiák hatása alatt álló egyháznak, az önmagával telt narcisztikus egyháznak, vagy a belső ürességtől kongó egyháznak. Növekedni kell az isteni lélektől való telítettség irányába.

Érdekesmód az a nyelvezet, amelyet az Efézusi levél itt az etikai útmutatások rendjén használ. Ha külön vizsgálánánk a szókészletet, azt látnánk, hogy ez nem az üdvtan, a szotériológia nyelve, nem Tóra-nyelv, nem egy ismert törvénynek, egy üdvösségszerző rendszernek való megfelelés. A kifejezések szinte mindegyike a bölcsességirodalomból származik, vagyis abból a műfajból, amely azoknak íródott, akik a *már megváltott* emberek közösségéhez tartoznak. Mert megváltott emberként is maradhatsz ostoba, mert nem ismerted fel az alkalmas időt. Krisztus érted hozott áldozata ellenére is lehetsz együgyű vakbuzgó, aki számára az Isten aktuális akarata örök rejtély marad. És a téged szerető Isten udvarában is élhatsz külső tudatmódosító szerek és ideológiák hatása alatt. Csak így nem fogsz növekedni. Így lemaradsz mindarról az élményről, amelyet a jól felismert pillanat, a leleplezett isteni akarat megértése, vagy a hála és engedelmesség hozhat az életedbe. Márpedig én, kedves VIP testvéreim, erről nem akarok lemaradni.